тер және май бездері

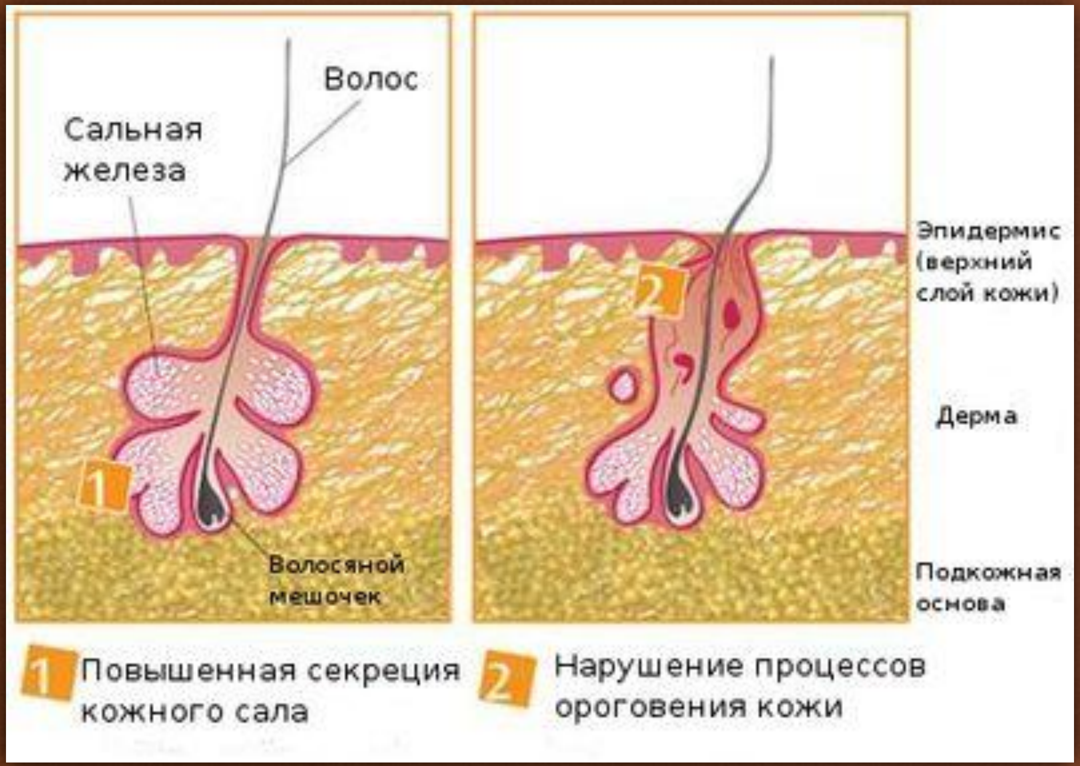

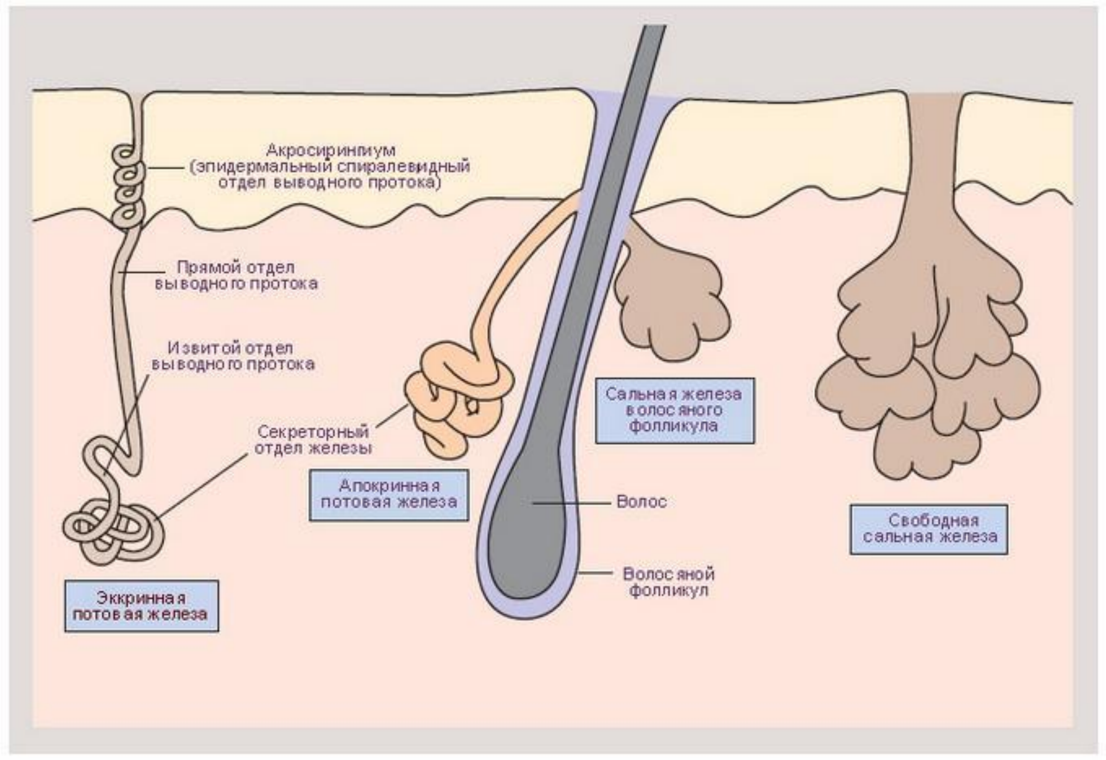

сүт қышқылы, азоттық алмасу өнімдері сыртқа шығарылады. Тері қанайналым үдерісінде қан сақталу қоймасының да қызметін атқарады. Ересек адам терісінің қылтамырларында 1 литрдей қан болады. Теріде көптеген жүйке талшықтары, сезгіш жасушалар

қылтамырларында 1 литрдей қан болады. Теріде көптеген

жүйке

талшықтары, сезгіш жасушалар

шоғырланған. Сондықтан тері сезім мүшесінің қызметін де атқарады. Адам тері арқылы бір заттың жанасқандығын, температураны, ауырғанды сезеді

Терінің витаминдер алмасуына да қатысы бар. Теріде болатын ерекше заттардан күннің

ультракүлгін сәулелерінің әсерінен Д

витамині түзіледі. Теріде аздаған мөлшерде газ алмасу үдерісі жүреді, яғни

оттекті

Бөлу қызметі зат алмасумен тікелей байланысты. Тер арқылы су, аммиак, несепнәр (мочевина), минералдық тұздар және т. б. заттар бөлінеді. Тердің тәуліктік бөліну мөлшері сыртқы ортаның температурасына, атқаратын жұмысқа байланысты. Дерманың торлы қабаты, тірек қызметін атқарады. Бұл қабатта түктің түбірі, тер және май бездері орналасады. Теріде сүт бездері болады. Тер бездері де сыртқы секреция бездеріне жатадыТер бездерінің пішіні түтікке ұқсас, оның өзегі терінің сыртына кішкене тесікшелер - *шұрықтар* түрінде ашылады. Тер бездері алақанда, табанда, қолтықта, тақымда көп шоғырланған. Тер бездері арқылы термен бірге ыдырау өнімдері бөлінеді. Тер бездерінен бөлінген тер дене температурасының тұрақтылығын сақтайды. Балаларда тер бездері нашар дамыған.

САЛЬНЫЕ И ПОТОВЫЕ ЖЕЛЕЗЫ

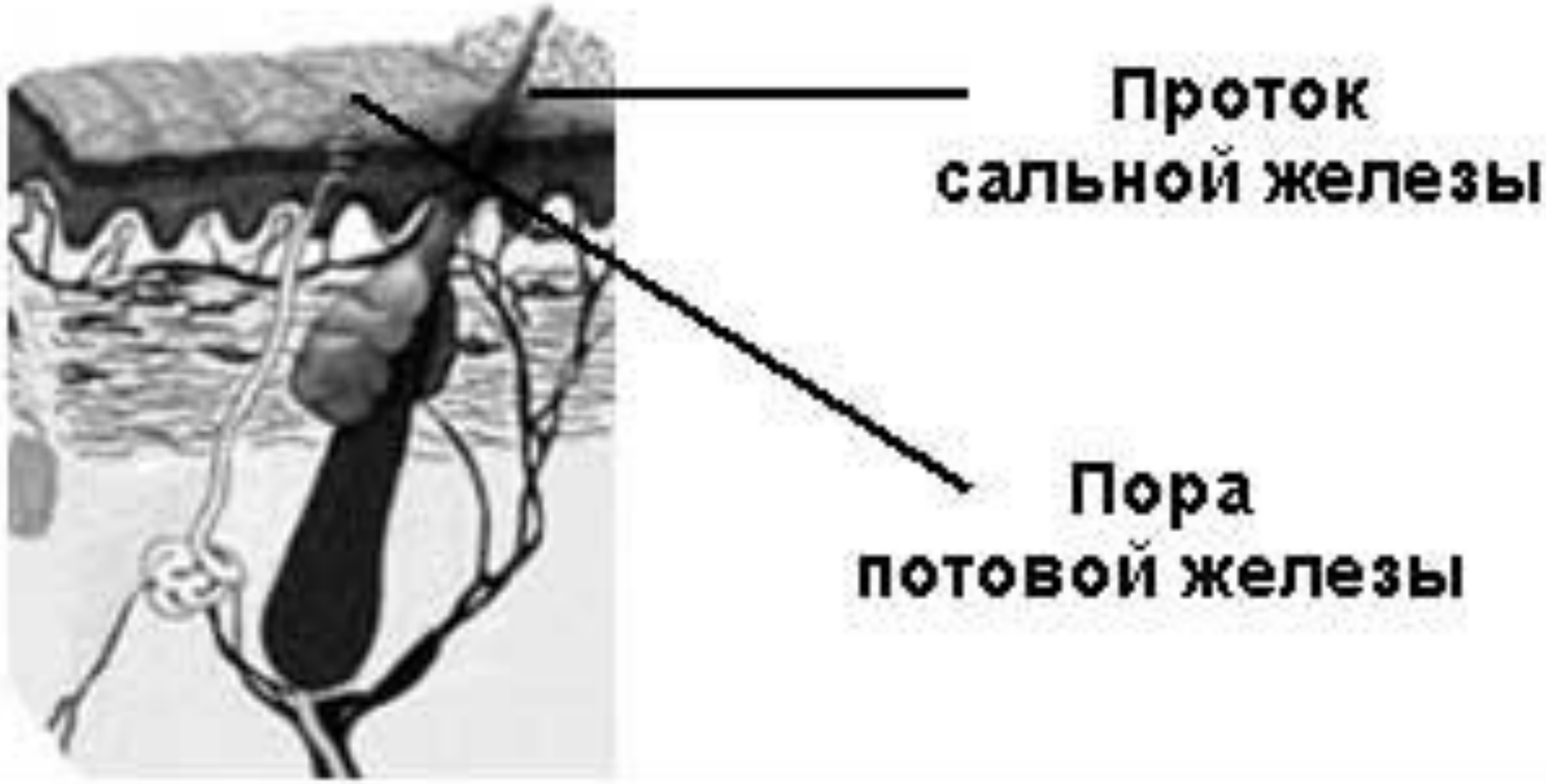

ТЕРІ МАЙЫ- МАЙ БЕЗДЕРІНІҢ СЕКРЕТІ-ХИМИЯЛЫҚ ҚҰРАМЫ ӨТЕ КҮРДЕЛІ ,ШАМАЛЫ СҰЙЫҚ КОНСИСТЕНЦИЯЛЫ МАЙЛЫ ЗАТ. МАЙ МЕН ТЕР ҚОСЫЛЫП ТЕРІНІҢ БЕТІН ТҰРАҚТЫ МАЙЛАП-СУЛАП , ҚАЛЫПТЫ ЖАҒДАЙДА ТҰРУЫНА СЕПТІГІН ТИГІЗЕДІ.ТЕРІ МАЙЫ НЕГІЗІНЕН БОС ТӨМЕН ЖӘНЕ ЖОҒАРЫ МАЙ ҚЫШҚЫЛДВРЫНАН, ХОЛЕСТЕРИН ЭФИРЛЕРІ ТҮРІНДЕГІ МАЙ ҚЫШҚЫЛДАРЫ МЕН БАСҚА СТЕРИНДЕРДЕН , ЖОҒАРЫ МОЛЕКУЛЯРЛЫҚ АЛИФАТИКАЛЫҚ АЛКОГОЛЬДЕР МЕН ГЛИЦЕРИННЕН , АЗДАҒАН МӨЛШЕРДЕ КӨМІРСУТЕГУНЕН , БОС ХОЛЕСТЕРИННЕН , АЗОТТЫҢ ЖӘНЕ ФОСФОРДЫҢ ІЗДЕРІНЕН ,ТЕРІ МАЙЫНЫҢ НЕГІЗГІ КОМПОНЕНТЕРІНЕН ТҰРАДЫ. ТЕРІ МАЙЫНЫҢ БАКТЕРИОЦИДТІК ҚАСИЕТІ НЕГІЗІНЕН ОНЫҢ ҚҰРАМЫНДАҒЫ БОС МАЙҚЫШҚЫЛДАРЫМЕН БАЙЛАНЫСТЫ. МАЙ БЕЗДЕРІНІҢ ҚЫЗМЕТІ ЖҮЙКЕ ЖҮЙЕСІМЕН ЖӘНЕ ЭНДОКРИНДІ БЕЗДЕРДІҢ ГОРМОНДАРЫМЕН РЕТТЕЛІНЕДІ. МАЙ БЕЗДЕРІ СЕКРЕЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТТЕН БАСҚА ШАМАЛЫ ЭКСКРЕТОРЛЫҚ ҚЫЗМЕТ ТЕ АТҚАРАДЫ. ТЕРІ МАЙЛАРЫ СЫРТҚА ШЫҒУЫНА ОНЫҢ БҰЛШЫҚ ЕТТЕРІ ДЕ КӨМЕКТЕСЕДІ.

Строение кожи

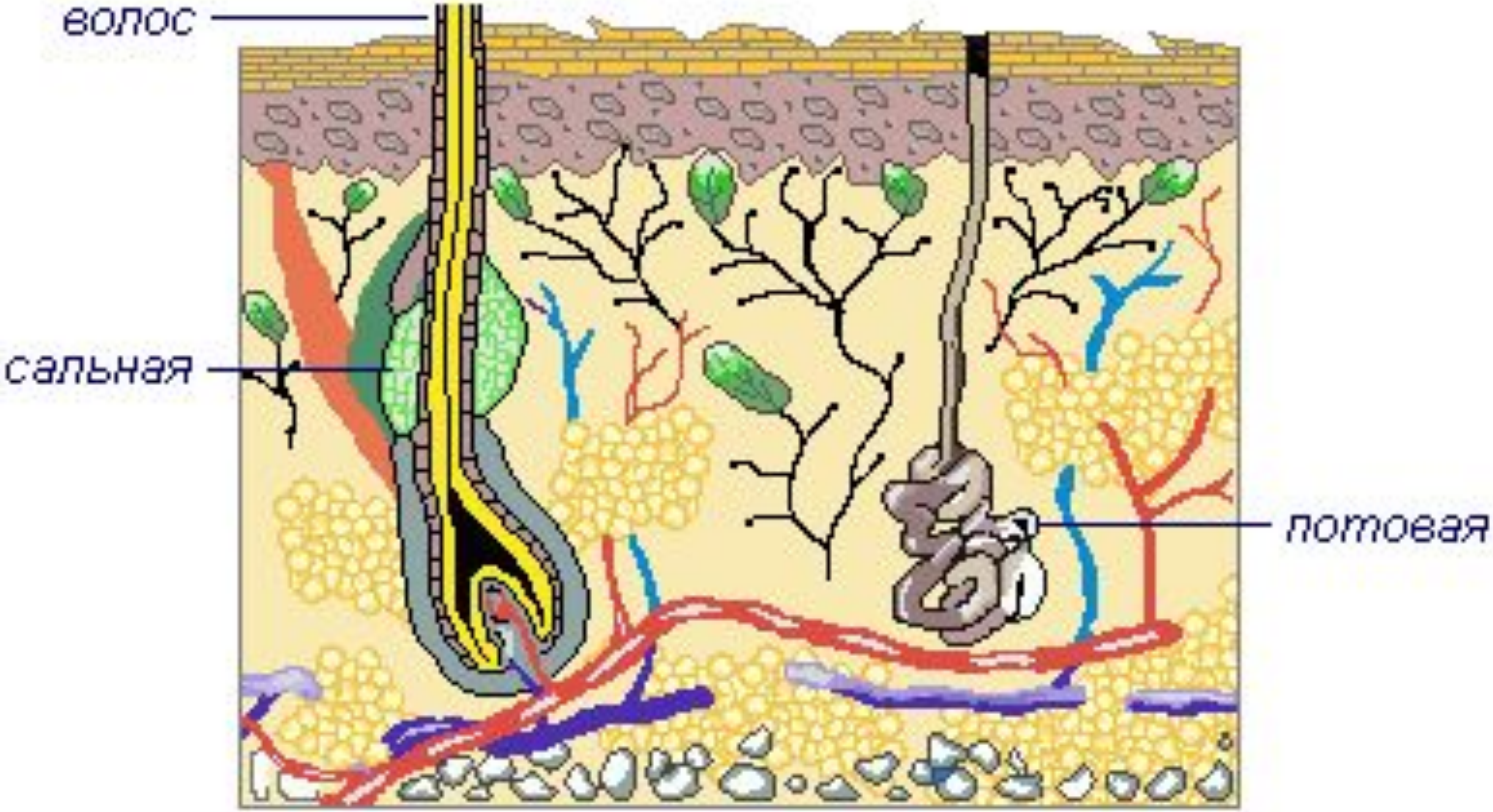

ЭККРИН ТЕР БЕЗДЕРІНІҢ СЕКРЕТІ ӘЛСІЗ ҚЫШҚЫЛ РЕАКЦИЯЛЫ СҰЙЫҚТЫҚ . ТЕРДІҢ БӨЛІНГЕН МӨЛШЕРІНЕ ҚАРАЙ ЖӘНЕ ОРГАНИЗМНІҢ ЖАЛПЫ ЖАҒДАЙЫНА БАЙЛАНЫСТЫ ОНЫҢ ХИМИЯЛЫҚ ҚҰРАМЫ ӨЗГЕРІП ТҰРАДЫ. ТЕРДІҢ БӨЛІНУІН СИМПАТИКАЛЫҚ , ХОЛИНЭРГИЯЛЫҚ ЖҮЙКЕЛЕР РЕТТЕП ОТЫРАДЫ. ТЕР БӨЛУ ОРТАЛЫҚТАРЫ : ЖҰЛЫНДА, АЛ ЖОҒАРЫ ОРТАЛЫҚТАРЫ - СОПАҚША ЖӘНЕ АРАЛЫҚ МИДА ОРНАЛАСҚАН . СЫРТҚЫ ОРТАНЫҢ ӘСЕРІНЕН ТЕР БӨЛІНУДІҢ АРТУЫ МИ ҚЫРТЫСЫНЫҢ ТЕР БӨЛУДІ РЕТТЕП ОТЫРАТЫНЫН КӨРСЕТЕДІ . АЛАҚАН МЕН ТАБАННЫҢ ТЕР БЕЗДЕРІ ЖЫЛУ РЕТТЕУІНЕ ҚАТЫСПАЙДЫ. ОЛАР ТЕК ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ЖАҒДАЙЛАРДА БӨЛІНЕДІ.

АПОКРИН ТЕР БЕЗДЕРІ ЭНДОКРИН БЕЗДЕРІНІҢ , АНЫҚТАП АЙТҚАНДА ЖЫНЫСТЫҚ БЕЗДЕРДІҢ ҚЫЗМЕТІМЕН БАЙЛАНЫСТЫ. БҰЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТІ АДАМНЫҢ ЖЫНЫСТЫҚ ЖЕТІЛУ КЕЗІНДЕ БАСТАЛСА, КЛИМАКТЕРИЯЛЫҚ МЕЗГІЛДЕ БҰЛАРДЫҢ ҚЫЗМЕТІ БІРТІНДЕП ЖОҒАРЛАЙДЫ.БҰЛАРДЫҢ СЕКРЕТІ БЕЙТАРАП НЕМЕСЕ ӘЛСІЗ СІЛТІЛІ РЕАКЦИЯЛЫ БОЛАДЫ. ЖӘНЕ ТЕРДІҢ ҚАЛЫПТЫ ҚҰРАМЫНДАҒЫ ЗАТТАРДАН БАСҚА ХОЛЕСТЕРИН ЖӘНЕ ОНЫҢ ЭФИРЛЕРІ , ГЛИКОГЕН МЕН ТЕМІР БАР.

Майлы бездердің өзектері түктердің түбіріне ашылып, түктерге, теріге **май** бөледі. Майлы бездерден бөлінген май теріні құрғап кетуден сақтайды, теріге суды өткізбейді. Терінің жұмсақтығы мен серпімділігін қамтамасыз етеді. Майлы бездер баста, бетте көбірек болады. Теріде болатын ерекше жасушалар күннің **ультракүлгін** сәулелерінің әсерінен пигмент (меланин) бөліп, терінің түсі қараяды. Оның қорғаныштық мәні бар.

Тері бездеріне май, тер және сүт бездері жатады.
Май бездері-құрылысы жағынан қарапайым көпіршікті бездерге жатады. Без өзегі түк түбірінде ашылады. Май бездері дерманың емізікше қабатында түк түбірлеріне жақын орналасады.
Тер бездері- құрылысы жағынан қарапайым түтікше бездерге жатады. Без өзекшесі түк түбіріне немесе терінің сыртқы бетіне тікелей ашылады. Тер арқылы артық су, ыдырау өнімдері-мочевина,зәр қышқылдары, керексіз тұздар, әртүрлі дәрі-дәрмектер сыртқа шығарылады.

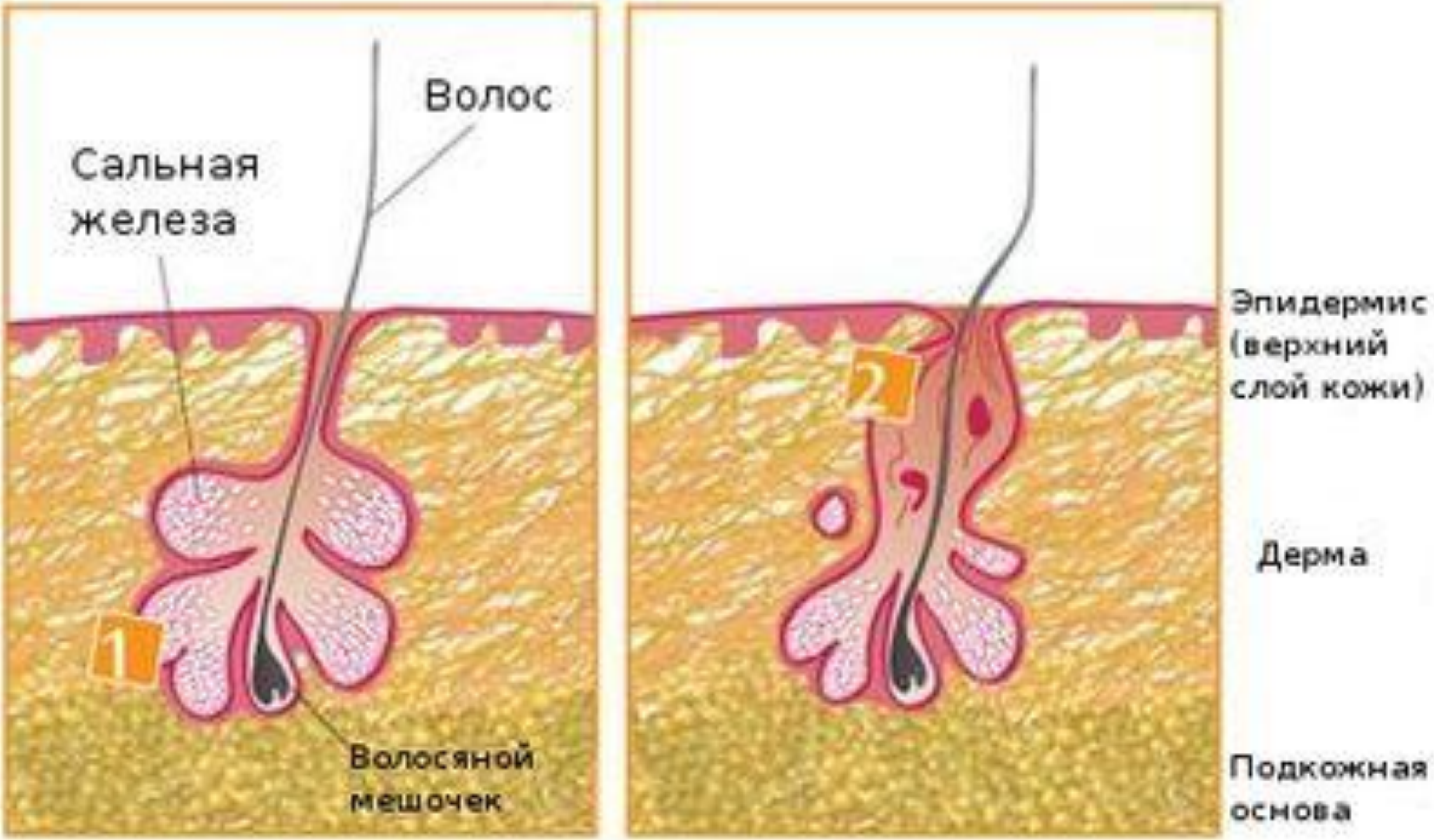

1 Повышенная секреция кожного сала

2 Нарушение процессов ороговения кожи

Май бездері (glandulae sebaceae)

терінің емізікше қабатында орналасады. Ол құрылысы қарапайым көпіршікше (альвеолалы) бездерге жатады. Бездің секрет бөлетін соңғы бөлімін көпқабатты безді эпителий құрайды. Без өзегі түк қынабы қуысына ашылады. Май бездері қоршаған борпылдақдәнекер үлпасынан негіздік жарғақ арқылы бөлінген. Безді торшалар — гландулоциттерге сөл бөлу үшін қажетті заттар борпылдақ дәнекер үлпасындағы қан тамырларымен келеді. Бездің шеткі жағында бөліну арқылы көбейіп жатқан жас торшалар орналасады. Без ортасындағы ірі гландулоциттерде торша ядросы болмайды. Олардың цитоплазмалары қоймалжың майлы секретке толып, үлкейіп жарылады (голокринді бөліну) да, майлы секретке айналады. Май безінің секреті тері майы (sebum) — эпидермис пен тері түктерін майлайды.

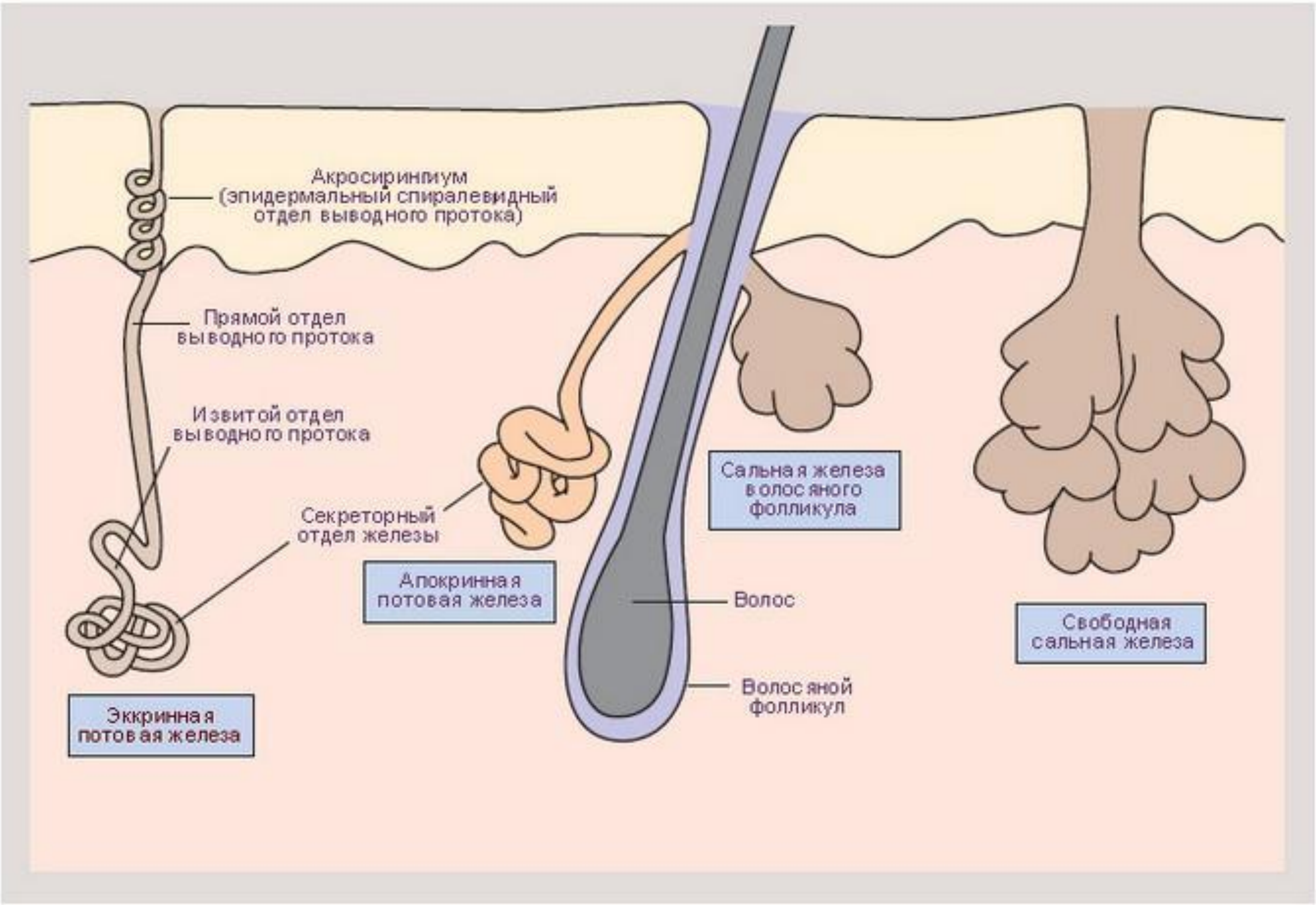

Акросирингиум
(эпидермальный спиралевидный
отдел выводного протока)
Прямой отдел
выводного протока
Извитой отдел
выводного протока
Секреторный
отдел железы
Эккринная
потовая железа
Апокринная
потовая железа
Сальная железа
волосяного
фолликула
Волос
Волосяной
фолликул
Свободная
сальная железа

Тер бездері (glandulae sudoriferae) құрылысы

қарапайым түтікше бездерге жатады. Бездің қабырғасын бірқабатты текше (куб) тәрізді безді эпителий құрайды. Секрет бөлу кезінде гландулоциттер не жартылай бұзылып, олардың сөлге толған апикальды (қуысы жа- ғындағы бос үшы) үшы үзіліп, тер тамшысына айналады (апокринді бөліну), не олардың бүтіндігі бұзылмай, тер тамшылары сүзіліп шығады (мерокринді бөліну). Безді сыртынан бір қабатта орна- ласқан, пішіні себетке ұқсас миоэпителий торшалары қаптап жа- тады. Без көпіршігінің (альвеоласының) куысы терге толған кезде, миоэпителиоциттер рефЛекторлы түрде жиырылып сығып, жинал- ған тердің тер безінің өзегі арқылы сыртқа шығуын қамтамасыз етеді. Терді бөлуге керекті заттар без сыртындағы борпылдақ дәнекер үлпасындағы қан тамырлары арқылы жеткізіледі. Түкті теріде бездің шығару өзегі түк қынабына, ал түксіз теріде ол тікелей терінің сыртқы бетіне ашылады. Тер безінің секреті

тер арқылы денеден артық су, түздар, дәрі-дәрмектер, белоктық алмасудың ыдырау

өнімдері несепнәр (мочевина), несеп қышқылдары т.б. организмге керексіз заттар шығарылады. Сонымен қатар, ол тері түктері мен эпидермисті сулап ылғалдандырып, оларды кеуігі қалудан сақтайды. Тер бездері дене қызуын реттеуге де қатысады.

Эпидермис өзін үнемі майлап және ыңғайландырып тұратын бездердің арқасында сыртқы ортаның физикалық, химиялық, тіпті бактериялық әсерлеріне төтеп береді. Сол арқылы ол жұмсақ, серпімді, шымыр болып көрінеді   Терінің серпімді, әжімсіз, жылтырап әдемі көрінуі май бездерінің арқасы

Частная гистология человека. — СПб.: Сотис, 2001. — С. 58—70. — 304 с. — 3000 экз.

Книпович, Тарханов И. Р., Хлопин Г. В.,. Кожа // Энциклопедический словарь